

Rīgā, 2026. gada 24. augusts
Nr. 46/2026

Ministru prezidentam Andrim Kulbergam
pasts@mk.gov.lv

FICIL viedoklis par Klimata un enerģētikas ministrijas saglabāšanas nepieciešamību

Pamatojoties uz plašsaziņas līdzekļos izskanējušo informāciju, tuvākajā laikā tiek plānots izvērtēt Klimata un enerģētikas ministrijas turpmāko darbību un iespējamo institucionālo reorganizāciju. Apzinoties enerģētikas nozares būtisko nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā, investīciju vides stabilitātē un ilgtermiņa konkurētspējas nodrošināšanā, Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) uzskata, ka Klimata un enerģētikas ministrijas (KEM) likvidēšana vai reorganizācija radītu būtisku soli atpakaļ Latvijas enerģētikas pārvaldībā, apdraudot valsts enerģētiskās neatkarības stiprināšanas tempu, vājinot institucionālo kapacitāti un radot nenoteiktību laikā, kad Latvijai ir jāstiprina energoneatkarība, jāattīsta kritiskā enerģētikas infrastruktūra un jāīsteno tautsaimniecības attīstībai nozīmīgi projekti enerģētikas nozarē, t.sk. elektroenerģētikā ģeopolitikas nenoteiktības laikā.

Pirmkārt, FICIL ieskatā Klimata un enerģētikas ministrijas reorganizācija vai tās funkciju integrēšana citā institucionālā struktūrā radītu būtiskus riskus Latvijas enerģētikas politikas raitai un sekmīgai ieviešanai – mazinātu enerģētikas politikas fokusu, apgrūtinātu nozarei nozīmīgu projektu koordināciju un vājinātu valsts spēju savlaicīgi risināt enerģētikas nozares attīstības izaicinājumus laikā, kad nepieciešams paātrināt ieguldījumus infrastruktūrā, stiprināt energodrošību un veicināt Latvijas konkurētspēju. Enerģētikas nozare ir viens no Latvijas ekonomikas un ilgtermiņa tautsaimniecības attīstības pamatiem, kas tieši ietekmē investīciju piesaisti un valsts energodrošību. Tās attīstība nosaka ne tikai rūpniecības un transporta, bet arī digitalizācijas, inovāciju un augstas pievienotās vērtības investīciju projektu izaugsmes iespējas. Ziemeļvalstu pieredze apliecina, ka konkurētspējīga ekonomika un droša energoapgāde balstās uz ilgtermiņā konsekventu enerģētikas politiku, skaidru institucionālo atbildību un nepārtrauktiem ieguldījumiem enerģētikas infrastruktūrā, starpsavienojumos un atjaunojamo energoresursu attīstībā.

Vienlaikus Latvija joprojām saskaras ar būtiskiem strukturāliem izaicinājumiem – nepietiekami attīstītu enerģētikas infrastruktūru, ierobežotām atjaunojamās enerģijas ražošanas jaudām, nepietiekamu starpsavienojumu kapacitāti un enerģijas uzkrāšanas risinājumu trūkumu. Šo izaicinājumu nozīme tikai pieaugs, palielinoties elektroenerģijas patēriņam un attīstoties energoietilpīgām nozarēm. Šādos apstākļos institucionālās kapacitātes vājināšana vai pārvaldības modeļa maiņa rada risku aizkavēt stratēģiski svarīgu projektu īstenošanu un mazināt enerģētikas politikas pēctecību. Tādēļ FICIL ieskatā enerģētikas nozarei ir

nepieciešama skaidra institucionālā atbildība, specializēta pārvaldība un ilgtermiņa redzējums, kas nodrošinātu gan valsts energodrošību, gan Latvijas konkurētspēju nākotnē.

Turklāt iespējamā enerģētikas funkciju koncentrēšana vienas institūcijas ietvaros ir vērtējama arī Eiropas Savienības tiesiskā regulējuma kontekstā. Direktīvas (ES) 2019/944 43. pants paredz pārvades sistēmas operatora nodalīšanu no elektroenerģijas ražošanas un piegādes darbībām, savukārt valsts īpašuma gadījumā attiecīgo kontroli var īstenot divas atsevišķas publiskas struktūras. Līdz ar to, apsverot plašākas ministrijas izveidi un enerģētikas funkciju apvienošanu, būtu jānodrošina nepieciešamā kontroles nodalīšana, tostarp starp AS “Augstsprieguma tīkls” kā pārvades sistēmas operatoru un AS “Latvenergo” kā elektroenerģijas ražotāju, kas šādas institucionālās reformas īstenošanu padara sarežģītāku¹.

Otrkārt, FICIL ieskatā Klimata un enerģētikas ministrijai arī turpmāk jā saglabā patstāvīga loma valsts pārvaldē, nodrošinot konsekvētu enerģētikas politikas veidošanu, kvalitatīvu dialogu ar nozari un prognozējamu regulatīvo vidi. Enerģētikas nozare balstās uz ilgtermiņa investīcijām, kuru plānošanas un īstenošanas cikls nereti aptver vairākus gadu desmitus. Tādēļ nozares attīstībai ir nepieciešama stabila institucionālā vide, skaidra politikas pēctecība un regulārs dialogs starp valsti un uzņēmējiem. Prognozējama regulatīvā vide un savlaicīga nozares iesaiste lēmumu pieņemšanā mazina nenoteiktību, stiprina investoru uzticību un veicina investīciju pieplūdumu enerģētikas sektorā.

FICIL līdzšinējā sadarbības pieredze ar Klimata un enerģētikas ministriju apliecina, ka klimata, enerģētikas un vides jautājumi tiek skatīti integrēti, izvērtējot to savstarpējo ietekmi un ilgtermiņa sekas. Vienlaikus ministrija ir veidojusi atvērtu un regulāru dialogu ar nozari, nodrošinot iespēju uzņēmējiem savlaicīgi iesaistīties politikas veidošanas procesā un sniegt argumentētus priekšlikumus. Šāda partnerība starp valsti un privāto sektoru ir būtisks priekšnosacījums kvalitatīvai politikas veidošanai. Tā stiprina savstarpējo uzticēšanos, uzlabo pieņemto lēmumu kvalitāti, mazina regulatīvo nenoteiktību un rada stabilus priekšnoteikumus ilgtermiņa investīcijām enerģētikas nozarē.

Nemot vērā enerģētikas nozares pieaugošo nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā un valsts ilgtermiņa konkurētspējā, FICIL aicina saglabāt Klimata un enerģētikas ministrijas patstāvīgu lomu valsts pārvaldē. Tas nodrošinātu skaidru atbildību par enerģētikas politikas veidošanu, sekmētu ilgtermiņa investīciju piesaisti, stiprinātu energodrošību un veicinātu prognozējamu sadarbību starp valsti un uzņēmējiem.

Ja tomēr tiktu pieņemts lēmums par KEM reorganizāciju vai tās funkciju integrēšanu citā institucionālā struktūrā, FICIL aicina pirms šāda lēmuma pieņemšanas publiski skaidri definēt institucionālo atbildību, pārvaldības modeli un mehānismus, kas nodrošinās nepārtrauktu, efektīvu un prognozējamu enerģētikas politikas īstenošanu arī pēc reformas.

¹ European Parliament & Council of the European Union. (2019). *Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on common rules for the internal market for electricity and amending Directive 2012/27/EU*. Official Journal of the European Union, L 158, 125–199. Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:158:FULL>

Ar cieņu

Tatjana Guzņajeva
FICIL izpilddirektore

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU